

NARAYANEEYAM (Dasakas 71-80)

71 The slaying of Kesi and Vyomasura

yatneṣu sarveṣvapi nāvakeśi keśi sa bhojeśituriṣṭabandhuḥ |
tvaṁ sindhujāvāpya itīva matvā samprāptavānsindhujavājirūpaḥ || 71-1
gandharvatāmeṣa gato'pi rūkṣaimādaiḥ samudvecitasarvalokaḥ |
bhavadvilokāvadhi gopavāṭīm pramardya pāpaḥ punarāpatattvām || 71-2
tārksyārpitāṅghrestava tārksya eṣa cikṣepa vakṣobhuvi nāma pādam |
bhṛgoḥ padāghātakathāṁ niśamya svenāpi śakyaṁ taditīva mohāt || 71-3
pravañcayannasya khurāñcalaṁ drāgamuṁ ca vikṣepitha dūradūram |
sammūrchito'pi hyatimūrchitena krodhoṣmaṇā khāditumādrutastvām || 71-4
tvaṁ vāhadaṇḍe kṛtadhīśca bāhādaṇḍaṁ nyadhāstasya mukhe tadānīm |
tadvṛddhiruddhaśvasano gatāsuḥ saptibhavannapyayamaikyamāgāt || 71-5
ālambhamātreṇa paśoḥ surāṇāṁ prasādake nūtna ivāśvamedhe |
kṛte tvayā harṣavaśātsurendrāstvēṁ tuṣṭuvuḥ keśavanāmadheyam || 71-6
kaṁsāya te śaurisutatvamuktvā taṁ tadvadhotkaṁ pratirudhya vācā |
prāptena keśikṣapaṇāvasāne śrīnāradena tvamabhiṣṭuto'bhūḥ || 71-7
kadāpi gopaiḥ saha kānanānte nilāyanakṛīḍanalolupaṁ tvām |
mayātmajah prāpa durantamāyo vyomābhido vyomacaroparodhī || 71-8
sa corapālāyitavallaveṣu corāyito gopaśīsūṇpaśūṁśca |
guhāsu kṛtvā pidadhe śīlābhīstvayā ca buddhvā parimardito'bhūt || 71-9
evaṁvidhaiścādbhutakelibhedairānandamūrchāmatulāṁ vrajasya |
pade pede nūtanayannasīmaṁ parātmārūpin pavaneśapāyāḥ || 71-10

72 Akrura's journey to Gokula

kaṁso'tha nāradagirā vrajavāsinaṁ tvāmākarma dīrṇahrdayaḥ sa hi gāndīneyam |
āhūya karmukamakhaḥchalato bhavantamānetumenamahinodahināthaśāyin || 72-1
akrūra eṣa bhavadaṅghripaśācirāya
tvaddarśanākṣamamanāḥ kṣitipālabhītyā |
tasyājñayaiva punarīkṣitumudyatastvēṁ-
ānandabhāramatibhūritaraṁ babhāra || 72-2
so'yaṁ rathena sukṛtī bhavato nivāsaṁ
gacchanmanorathagaṇāṁstvayi dhāryamāṇān |
āsvādayanmuhurapāyabhayena daivaṁ
samprārthayanpathi na kiñcidapi vyajānat || 72-3
drakṣyāmi devaśatagītagatīm pumāṁsaṁ
sprakṣyāmi kiṁsvidapināma pariṣvajeyam |

kiṁ vakṣyate sa khalu mām kvanu vīkṣitaḥ syā-
ditthaṁ nināya sa bhavanmayameva mārgam || 72-4

bhūyaḥ kramādabhiviśanbhavadāṅghripūtaṁ
bṛndāvanaṁ haraviriñcasurābhivandyam |
ānandamagna iva lagna iva pramohe
kiṁ kiṁ daśāntaramavāpa na pañkajākṣa || 72-5

paśyannavandata bhavadvihṛtisthalāni
pāmsuṣvaveṣṭata bhavaccaraṇāṅkiteṣu |
kiṁ brūmahe bahujanā hi tadāpi jātā
evam tu bhaktitaralā viralāḥ parātman || 72-6

sāyaṁ sa gopabhavanāni bhavaccaritra-
gītāmṛtaprasṛtakarṇarasāyanāni |
paśyanpramodasarideva kilohyamāno
gacchanbhavadbhavana sannidhimanvayāsīt || 72-7

tāvaddadarśa paśudohavilokalolaṁ
bhaktottamāgatimiva pratipālayantam |
bhūman bhavantamayamagrajavantamanta-
rbrahmānubhūtirasasindhumivodvamantam || 72-8

sāyantānāplavaviśeṣaviviktagātrau dvau pītanīlarucirāmbaralobhaniyau |
nātiprapaṇcadhṛtabhūṣaṇacāruveṣau mandasmitārdravadanau sa yuvām dadarśa || 72-9
dūrādrathātsamavaruhya namantamenamutthāpya bhaktakulamaulimathopagūhan |
harṣānmitākṣaragirā kuśalānuyogī pāṇim pragrhya sabalo'tha gṛhaṁ ninetha || 72-10

nandena sākamamitādaramarcayitvā taṁ yādavaṁ taduditāṁ niśamayya vārtāṁ |
gopeṣu bhūpatinideśakathāṁ nivedya nānākathābhiriha tena niśāmanaiṣīḥ || 72-11
candrāgrhe kimuta candrabhagāgrhe nu
rādhāgrhe nu bhavane kimu maitravinde |
dhūrto vilambata iti pramadābhiruccai-
rāśaṅkito niśi marutpuranātha pāyāḥ || 72-12

73 The Lord leaving for Mathura

niśamayya tavātha yānavārtāṁ bhṛśamārtāḥ paśupālabālikāstāḥ |
kimidaṁ kimidaṁ kathannvitīmāḥ samavetāḥ paridevitānyakurvan || 73-1
karuṇānidhireṣu nandasūnuḥ kathamasmanviśṛjedananyanāthāḥ |
bata naḥ kimu daivamevamāsīditi tāstvadgatamānasā vilepuḥ || 73-2
caramaprahare pratiṣṭhamānaḥ saha pitrā nijamitramaṇḍalaiśca |
paritāpabharaṁ nitambinīnām śamayīṣyan vyamucassakhāyamekam || 73-3
acirādupayāmi sannidhiṁ vo bhavitā sādhu mayaiva saṅgamaśrīḥ |
amṛtāmbunidhau nimajjayiṣye drutamityāśvasitā vadhūrakārṣīḥ || 73-4

saviṣādabharam sayāñcamuccairatidūram vanitābhirīkṣyamāṇaḥ |
 mṛdu taddiśi pātayannapāṅgān sabalo'krūrarathena nirgato'bhūḥ | | 73-5
 anasā bahulena vallavānām manasā canugato'tha vallabhānām |
 vanamārtamṛgaṁ viṣaṇṇavṛkṣaṁ samatīto yamunātaṭimayāsīḥ | | 73-6
 niyamāya nimajya vāriṇi tvamabhivīkṣyātha rathe'pi gāndineyaḥ |
 vivaśo'jani kinnvidaṁ vibhoste nanu citraṁ tvavalokanaṁ samantāt | | 73-7
 punareṣa nimajya puṇyaśālī puruṣaṁ tvām paramaṁ bhujaṅgabhogē |
 arikambugadāmbujaiḥ sphurantaṁ surasiddhaughaparitamāluloke | | 73-8
 sa tadā paramātmāsaukhyasindhau vinimagnaḥ praṇuvanprakārabhedaiḥ |
 avilokya punaśca harṣasindhoranuvṛtyā pulakāvṛto yayau tvām | | 73-9
 kimu śītalimā mahānjale yatpuḷako'sāviti coditena tena |
 atiharṣaniruttareṇa sārdhaṁ rathavāsī pavaneśa pāhi mām tvam | | 73-10

74 The entry of the Lord into Mathura

samprāpto mathurām dinārdhavigame tatrāntarasminvasa-
 nnārāme vihitāśanaḥ sakhijanairyātaḥ purīmīkṣitum |
 prāpo rājapathaṁ ciraśrutidhṛtavyālokakautūhala-
 strīpumsodyadagaṇyapuṇyanigalairākṣyamāṇo nu kim | | 74-1
 tvatpādaddutivatsarāgasubhagāstvanmūrtivadyoṣitaḥ
 samprāptā vilasatpayodhararuco lolā bhavaddṛṣṭivat |
 hāriṇyastvadurasthalīvadayi te mandasmitaprauḍhiva-
 nnairmalyollasitāḥ kacaugharucivadrājatkalāpāśritāḥ | | 74-2
 tāsāmākalayannapāṅgavalanairmodaṁ praharṣādbhuta-
 vyāloleṣu janeṣu tatra rajakaṁ kañcitpaṭim prārthayan |
 kaste dāsyati rājakīyavasanaṁ yāhīti tenoditaḥ
 sadyastasya kareṇa śīrṣamahr̥thāḥ so'pyāpa puṇyām gatim | | 74-3
 bhūyo vāyakamekamāyatamatim toṣeṇa veśocitaṁ
 dāśvāmsaṁ svapadaṁ ninetha sukṛtaṁ ko veda jīvātmanām |
 mālābhiḥ stabakaiḥ stavairapi punarmālākṛtā mānito
 bhaktim tena vṛtām dideśitha parām lakṣmīm ca lakṣmīpate | | 74-4
 kubjāmabjavilocanām pathi punardṛṣṭvāṅgarāge tayā
 datte sādhu kilāṅgarāgamadadāstasyā mahāntaṁ hṛdi |
 cittasthāmṛjutāmatha prathayitum gātre'pi tasyāḥ sphuṭaṁ
 gṛhṇanmañju kareṇa tāmudanayastāvajagatsundarīm | | 74-5
 tāvanniścitavaibhavāstava vibho nātyantapāpā janā
 yatkiñciddadate sma śaktyanugūṇaṁ tāmbūlamālyādikam |
 gṛhṇānaḥ kusumādi kiñcana tadā mārge nibaddhāñjali-
 mātīṣṭhaṁ bata yato'dya vipulāmārtim vrajāmi prabho | | 74-6

eṣyāmiti vimuktayāpi bhagavannālepadātryā tayā
 dūrātkātarayā nirīkṣitagatistvaṁ prāviśo gopuram |
 āghoṣānumitatvadāgamamahāharṣollaladdevakī-
 vakṣojapragalatpayorasamiṣāttvatkīrtirantargatā || 74-7
 āviṣṭo nagarīm mahotsavavatīm kodaṇḍaśālām vrajan
 mādhyeṇa nu tejasā nu puruṣairdūreṇa dattāntaraḥ |
 stragbhirbhūṣitamarcitaṁ varadhanurmāmeti vādātpuraḥ
 prāgrhṇāḥ samaropayaḥ kila samākrākṣīrabhāṅkṣīrapi || 74-8
 śvaḥ kaṁsakṣapaṇotsavasya purataḥ prārambhatūryopama-
 ścāpadhvaṁsamahādhvanistava vibho devānaromāñcayat |
 kaṁsasyāpi ca vepathustaduditaḥ kodaṇḍakhaṇḍadvayī-
 caṇḍābhyāhatarakṣipūruṣaravairutkūlito'bhūttvayā || 74-9
 śiṣṭairduṣṭajanaīśca dr̥ṣṭamahimā prītyā ca bhītyā tataḥ
 sampaśyanpurasampadaṁ pravivaransāyaṁ gato vāṭikām |
 śrīdāmnā saha rādhikāvirahajaṁ khedaṁ vadanprasvapa-
 nnānandannavatārakāryaghaṭanādvāteśa saṁrakṣa mām || 74-10

75 The slaying of Kamsa

prātaḥ santrastabhojakṣitipativacasā prastute mallatūrye
 saṅghe rājñām ca mañcānabhiyayuṣi gate nandagope'pi harmyam |
 kaṁse saudhādhirūḍhe tvamapi sahabalaḥ sānugaścāruveṣo
 raṅgadvāraṁ gato'bhūḥ kupitakuvalayāpīḍanāgāvalīḍham || 75-1
 pāpiṣṭhāpehi mārḡāddrutamiti vacasā niṣṭhurakruddhabuddhe-
 rambaṣṭhasya praṇodādadhikajavajūṣā hastinā gr̥hyamāṇaḥ |
 kelīmukto'tha gopīkucakalaśaciraspardhinaṁ kumbhamasya
 vyāhatyālīyathāstvaṁ caraṇabhuvi punamirgato valguhāsī || 75-2
 hastaprāpyo'pyagamyo jhaṭīti munijanasyeva dhāvangajendraṁ
 krīḍannāpatya bhūmau punarabhipatatastasya dantaṁ sajīvam |
 mūlādunmūlya tanmūlagamahitamahāmauktikānyātmamitre
 prādāstvaṁ hāramebhirlalitaviracitaṁ rādhikāyai diśeti || 75-3
 gr̥hṇānaṁ dantamaṁse yutamatha halinā raṅgamaṅgāviśantaṁ
 tvām maṅgalyāṅgabhaṅgīrabhasahr̥tamanolocanā vīkṣya lokāḥ |
 haṁho dhanyo nu nando nahi nahi paśupālāṅganā no yaśodā
 no no dhanyekṣaṇāḥ smastrijagati vayameveti sarve śaśaṁsuḥ || 75-4
 pūrṇaṁ brahmaiva sākṣānniravadhiparamānandasāndraprakāśaṁ
 gopeṣu tvām vyalāsīma khalu bahujanaistāvadāvedito'bhūḥ |
 dr̥ṣṭvātha tvām tadedamprathamamupagate puṇyakāle janaughāḥ

pūrṇānandā vipāpāḥ sarasamabhijagustvatkṛtāni smṛtāni | | 75-5
 cāñūro mallavīrastadanu nrpagirā muṣṭiko muṣṭiśālī
 tvām rāmañcābhipede jhaṭajhaṭiti mitho muṣṭipātātirūkṣam |
 utpātāpātanākarṣaṇavividharaṇānyāsatām tatra citram
 mṛtyoḥ prāgeva mallaprabhuragamadayaṁ bhūriśo bandhamokṣān | | 75-6
 hā dhikkaṣṭam kumārau sulalitavapuṣau mallavīrau kaṭhorau
 na drakṣyāmo vrajāmastvaritamiti jane bhāṣamāṇe tadānīm |
 cāñūram taṁ karādbhrāmaṇavigaladasuṁ pothayāmāsithorvyām
 piṣṭo'bhūnmuṣṭiko'pi drutamatha halinā naṣṭaśiṣṭairdadhāve | | 75-7
 kaṁsassaṁvāryaṁ tūryaṁ khalamatiravidankāryamāryān pitṛmstā-
 nāhantuṁ vyāptamūrtestava ca samaśiṣaddūramutsāraṇāya |
 ruṣṭo duṣṭoktibhistvaṁ garuḍa iva giriṁ mañcamañcannudañcat
 khaṅgavyāvadgadussaṅgrahamapi ca haṭhātprāgrahīraugrasenim | | 75-8
 sadyo niṣpiṣṭasandhim bhuvi narapatimāpātya tasyopariṣṭāt
 tvayyāpātye tadaiva tvadupari patitā nākinām puṣpavṛṣṭiḥ |
 kiṁ kiṁ brūmastadānīm satatamapi bhiyā tvadgatātmā sa bheje
 sāyujyaṁ tvadvadhotthā parama paramiyaṁ vāsanā kālanemeḥ | | 75-9
 tadbhrātṛnaṣṭa piṣṭvā drutamatha pitarau sannamannugrasenaṁ
 kṛtvā rājānamuccairyadukulamakhilaṁ modayankāmadānaiḥ |
 bhaktānāmuttamamñcoddhavamamaraguroṛāptanītiṁ sakhāyaṁ
 labdhvā tuṣṭo nagaryaṁ pavanapurapate rundhi me sarvarogān | | 75-10

76 Uddhava sent as a messenger to the Gopikas

gatvā sāndīpanimatha catuṣṣaṣṭimātrairahobhiḥ
 sarvajñastvaṁ saha musalinā sarvavidyāṁ gṛhītvā |
 putraṁ naṣṭaṁ yamanilayanādāhṛtaṁ dakṣiṇārthaṁ
 dattvā tasmai nijapuramagā nādayanpāñcajanyaṁ | | 76-1
 smṛtvā smṛtvā paśupasudṛśaḥ premabhārapraṇunnāḥ
 kāruṇyena tvamapi vivaśaḥ prahiṇoruddhavaṁ tam |
 kiñcāmuṣmai paramasuhṛde bhaktavaryāya tāsām
 bhaktyudrekaṁ sakalabhuvane durlabhaṁ darśayiṣyan | | 76-2
 tvanmāhātmyaprathimapiśunaṁ gokulaṁ prāpya sāyaṁ
 tvadvārtābhirbahu sa ramayāmāsa nandaṁ yaśodām |
 prātardṛṣṭvā maṇimayarathaṁ śaṅkitāḥ pañkajākṣyaḥ
 śrutvau prāptaṁ bhavadanucaraṁ tyaktakāryāḥ samīyuh | | 76-3
 dṛṣṭvā cainaṁ tvadupamalasadveṣabhūṣābhirāmaṁ
 smṛtvā smṛtvā tava vilasitānyuccakaistāni tāni |
 ruddhālāpāḥ kathamapi punargadgadāṁ vācamūcuḥ

saujanyaḍinnijaparabhidāmapyalaṁ vismarantyaḥ | | 76-4
 śrīman kiṁ tvaṁ piṭṛjanakṛte preṣito nirdayena
 kvāsau kānto nagarasudṛśāṁ hā hare nātha pāyāḥ |
 āśleṣāṇāmamṛtavapuṣo hanta te cumbanānā-
 munmādānāṁ kuhakavacasāṁ vismaretkānta kā vā | | 76-5
 rāsakriḍālulitalalitaṁ viślathatkeśapāśāṁ
 mandodbhinnaśramajalakaṇaṁ lobhaniyaṁ tvadaṅgam |
 kārūṇyābdhe sakṛdapi samāliṅgituṁ darśayeti
 premonmādādbhuvanamadana tvatpriyāstvāṁ vilepuḥ | | 76-6
 evamprāyairvivaśavacanairākulā gopikāstās-
 tvatsandēśaiḥ prakṛtīmanayatso'tha vijñānagarbhaiḥ |
 bhūyastābhirmuditamatibhistvanmayibhīrvadhūbhis-
 tattadvārtāsarasamanayatkānicidvāsarāṇi | | 76-7
 tvatprodgāṇaiḥ sahitamaniśāṁ sarvato gehakṛtyaṁ
 tvadvārtaiva prasarati mithaḥ saiva cotsvāpalāpāḥ |
 ceṣṭāḥ prāyastvadanukṛtayastvanmayaṁ sarvamevaṁ
 dṛṣṭvā tatra vyamuhadadhikaṁ vismayāduddhavo'yam | | 76-8
 rādhāyā me priyatamamidaṁ matpriyaivaṁ bravīti
 tvaṁ kiṁ maunaṁ kalayasi sakhe mānini matpriyeva |
 ityādyeva pravadati sakhi tvatpriyo nirjane mā-
 mitthaṁvādairaramayadayaṁ tvatpriyāmutpalākṣīm | | 76-9
 eṣyāmi drāganupagamanaṁ kevalaṁ kāryabhārād
 viśleṣe'pi smaraṇadṛḍhatāsambhavānmāstu khedaḥ |
 brahmānande milati nacirātsaṅgamo vā viyogas-
 tulyo vaḥ syāditi tava girā so'karonnirvyathāstāḥ | | 76-10
 evaṁ bhaktiḥ sakalabhuvane nekṣitā na śrutā vā
 kiṁ śāstraughaiḥ kimiha tapasā gopikābhyo namo'stu |
 ityānandākulamupagataṁ gokulāduddhavaṁ taṁ
 dṛṣṭvā hr̥ṣṭo gurupurapate pāhi māmāmayaughāt | | 76-11

77 The fight against Jarasandha and others

sairandhryāstadanu ciraṁ smarāturāyā
 yāto'bhūḥ sulalitamuddhavana sārdham |
 āvāsaṁ tvadupagamotsavaṁ sadaiva
 dhyāyantyāḥ pratidinavāsasajjikāyāḥ | | 77-1
 upagate tvayi pūrṇamanorathāṁ
 pramadasambhramakamprapayodharāṁ |
 vividhamānanamādadhatīm mudā

rahasi tām ramayañcakṛṣe sukham | | 77-2
 prṣṭā varam punarasāvavṛṇodvarākī
 bhūyastvayā suratameva niśāntareṣu |
 sāyujyamastviti vadet budha eva kāmam
 sāmīpyamastvaniśamityapi nābravītkim | | 77-3
 tato bhavāndeva niśāsu kāsucin-
 mṛgīdṛśam tām nibhṛtam vinodayan |
 adādupaśloka iti śrutam sutam
 sa nāradātsāttvatatantravidbabhau | | 77-4
 akrūramandiramito'tha baloddhavābhyā-
 mabhyarcito bahu nuto muditena tena |
 enam viśṛjya vipināgatapāṇḍaveya-
 vṛttam viveditha tathā dhṛtarāṣṭraceṣṭām | | 77-5
 vighātājāmātuḥ paramasuhṛdo bhojanṛpate-
 rjarāsandhe rundhatyanavadhirusāndhe'tha mathurām |
 rathādyairdyorlabdhaiḥ katipayabalastvam balayuta-
 strayoviṁśatyakṣauhiṇi tadupanītam samahr̥thāḥ | | 77-6
 baddham balādatha balena balottaram tvam
 bhūyo balodyamarasena mumocithainam |
 niśśeṣadigjayasamāhṛtaviśvasainyāt
 ko'nyastato hi balapauruṣavāmstadānīm | | 77-7
 bhagnassa lagnahr̥dayo'pi nṛpaiḥ praṇunno
 yuddham tvayā vyadhita ṣoḍaśakṛtva evam |
 akṣauhiṇīḥ śiva śivāsya jaghantha viṣṇo
 sambhūya saikanavatitriśataṁ tadānīm | | 77-8
 aṣṭādaśe'sya samare samupeyuṣi tvam
 dṛṣṭvā puro'tha yavanam yavanatrikoṭyā |
 tvaṣṭrā vidhāpya puramāśu payodhimadhye
 tatrātha yogabalataḥ svajanānanaiṣiḥ | | 77-9
 padbhyām tvam padmamālī cakitva purānnirgato dhāvamāno
 mleccheśenānuyāto vadhasukṛtavihīnena śaile nyalaiṣiḥ |
 suptenānghryāhatena drutamatha mucukundena bhasmīkṛte'smin
 bhūpāyāsmāi guhānte sulalitavapuṣā tasthiṣe bhaktibhāje | | 77-10
 ekṣvāko'ham virakto'smyakhilanṛpasukhe tvatprasādaikakāṅkṣī
 hā deveti stuvantaṁ varavitatiṣu tam nisṛham vīkṣya hr̥ṣyan |
 muktestulyām ca bhaktim dhutasakalamalam mokṣamapyāśu dattvā
 kāryam hiṁsāviśuddhyai tapa iti ca tadā prāththa lokapratītyai | | 77-11

tadanu mathurām gatvā hatvā camūm yavanāhṛtām
magadhapatinā mārge sainyaiḥ pureva nivāritaḥ |
caramavijayaṁ darpāyāsmāi pradāya palāyito
jaladhinagarīm yāto vātālayeśvara pāhi mām || 77-12

78 Rukmini swayamvaram

tridaśavardhakivardhitakauśalaṁ tridaśadattasamastavibhūtimat |
jaladhimadhyagataṁ tvamabhūṣayo navapuram vapurañcitarociṣā || 78-1
daduṣi revatabhūbhṛti revatīm halabhṛte tanayām vidhiśāsanāt |
mahitamutsavaghoṣamapūpuṣaḥ samuditairmuditaiḥ saha yādavaiḥ || 78-2
atha vidarbhasutām khalu rukmiṇīm praṇayinīm tvayi deva sahodaraḥ |
svayamaditsata cedimahībhuje svatamasā tamasādhumupāśrayan || 78-3
ciradhṛtapraṇayā tvayi bālikā sapadi kāṅkṣitabhaṅgasamākulā |
tava nivedayitum dvijamādiśatsvakadanam kadanaṅgavinirmitam || 78-4
dvijasuto'pi ca tūrṇamupāyayau tava puram hi durāśadurāsadam |
mudamavāpa ca sādarapūjitaḥ sa bhavatā bhavatāpahṛtā svayam || 78-5
sa ca bhavantamavocata kuṇḍine nṛpasutā khalu rājati rukmiṇī |
tvayi samutsukayā nijadhīratārahitayā hi tayā prahito'smyaham || 78-6
tava hṛtāsmi puraiva guṇairahaṁ harati mām kila cedinṛpo'dhunā |
ayi kṛpālaya pālaya māmiti prajagade jagadekapate tayā || 78-7
aśaraṇām yadi mām tvamupekṣase sapadi jīvitameva jahāmyaham |
iti girā sutanoratanodbhṛśam suhṛdayam hṛdayam tava kātaram || 78-8
akathayastvamathainamaye sakhe tadadhikā mama manmathavedanā |
nṛpasamakṣamupetya harāmyaham tadayi tām dayitāmasitekṣaṇām || 78-9
pramuditena ca tena samam tadā rathagato laghu kuṇḍinameyivān |
gurumarutpuranāyaka me bhavānvitanutām tanutām nikhilāpadām || 78-10

79 Rukmini Kalyanam

balasametabalānugato bhavān puramagāhata bhīṣmakamānitaḥ |
dvijasutam tvadupāgamavādinam dhṛtarasā tarasā praṇanāma sā || 79-1
bhuvanakāntamavekṣya bhavadvapumnṛpasutasya niśamya ca ceṣṭitam |
vipulakhedajuṣām puravāsinām saruditairuditairagamanniśā || 79-2
tadanu vanditumindumukhī śivām vihitamaṅgalabhūṣaṇabhāsurā |
niragamadbhavadarpitajīvitā svapurataḥ purataḥ subhaṭāvṛtā || 79-3
kulavadhūbhīrupetya kumārikā girisutām paripūjya ca sādaram |
muhurayācata tatpadapaṅkaje nipatitā patitām tava kevalam || 79-4
samavaloka kutūhalasaṅkule nṛpakule nibhṛtaṁ tvayi ca sthite |
nṛpasutā niragād grijālayāt suruciram rucirañjitadinmukhā || 79-5

bhuvanamohanarūparucā tadā vivaśitāk hilarāj akadambayā |
 tvamapi deva kaṭākṣavimokṣaṇaiḥ pramadayā madayāñcakṛṣe manāk | | 79-6
 kva tu gamiṣyasi candramukhīti tām sarasametya kareṇa haran kṣaṇāt |
 samadhiropya ratham tvamapāhṛthā bhuvi tato vitato ninado dviṣām | | 79-7
 kvanu gataḥ paśupāla iti krudhā kṛtaraṇā yadubhiśca jītā nṛpāḥ |
 na tu bhavānudacālyata tairaho piśunakaiḥ śunakairiva kesarī | | 79-8
 tadanu rukmiṇamāgatamāhave vadhamupekṣya nibadhya virūpayan |
 hṛtamadam parimucya baloktibhiḥ puramayā ramayā saha kāntayā | | 79-9
 navasamāgamalajjitamānasām praṇayakautukajṛmbhitamanmathām |
 aramayaḥ khalu nātha yathāsukham rahasi tām hasitāmśulasanmukhīm | | 79-10
 vividhanarmabhirevamaharṇiśam pramadamākalayanpunarekadā |
 ṛjumatēḥ kila vakrāgirā bhavān varatanoratanodatilolatām | | 79-11
 tadadhikairatha lālanakauśalaiḥ praṇayinīmadhikam ramayannimām |
 ayi mukunda bhavaccaritāni naḥ pragadatām gadatāntimapākuru | | 79-12

80 The story of the Syamantaka jewel

satrājītaśtvamatha lubdhavadarkalabdham
 divyaṁ syamantakamaṇim bhagavannayācīḥ |
 tatkāraṇaṁ bahuvidhaṁ mama bhāti nū naṁ
 tasyātmajam tvayi ratām chalato vivoḍhum | | 80-1
 adattam tam tubhyaṁ maṇivaramanenālpamanasā
 prasenastad()bhrātā galabhuvi vahanprāpa mṛgayām |
 ahannenaṁ simho maṇimahasi māṁsabhramavaśāt
 kapīndrastaṁ hatvā maṇimapi ca bālāya dadivān | | 80-2
 śaśaṁsuḥ satrājīdgiramanu janāstvēṁ maṇiharaṁ
 janānām pīyūṣaṁ bhavati guṇinām doṣakaṇikā |
 tataḥ sarvajño'pi svajanasahito mārṇaṇaparaḥ
 prasenaṁ tam dṛṣṭvā harimapi gato'bhūḥ kapiguhām | | 80-3
 bhavantamavitarkayannativayāḥ svayaṁ jāmbavān
 mukundaśaraṇaṁ hi mām ka iha roddhumityālapan |
 vibho raghupate hare jaya jayetyalam muṣṭibhi-
 ściraṁ tava samarcanam vyadhita bhaktacūḍamaṇiḥ | | 80-4
 buddhvātha tena dattam navaramaṇim varamaṇim ca parigrhṇan |
 anugrṇannamumāgāḥ sapadi ca satrājīte maṇim prādāḥ | | 80-5
 tadanu sa khalu vṛḍālolo vilolavilocanām
 duhitaramaho dhīmānbhāmām giraiva parārpitām |
 adita maṇinā tubhyaṁ labhyaṁ sametya bhavānapī
 pramuditamanāstasyaivādānmaṇim gahanāśayaḥ | | 80-6

vrīlākulāṁ ramayati tvayi satyabhāmāṁ
kaunteyadāhakathayātha kurūṇprajāte ।
hī gāndīneyakṛtavarmagīrā nipātya

satrājitaṁ śatadhanurmanīmājahāra ॥ 80-7

śokātkurūṇupagatāmavalokya kāntāṁ
hatvā drutaṁ śatadhanuṁ samaharṣayastāṁ ।
ratne saśaṅka iva maithilagehametya

rāmo gadāṁ samaśīṣikṣata dhārtarāṣṭraṁ ॥ 80-8

akrūra eṣa bhagavan bhavadicchayaiva
satrājitaḥ kucaritasya yuyoja himsāṁ ।
akrūrato maṇimanāhṛtavānpunastvaṁ

tasyaiva bhūtimupadhātumiti bruvanti ॥ 80-9

bhaktastvayi sthirataraḥ sa hi gāndīneya-
stasyaiva kāpathamatiḥ kathamīśa jātā ।
vijñānavānpṛasamavānahamityudīrṇaṁ

garvaṁ dhruvaṁ śamayituṁ bhavatā kṛtaiva ॥ 80-10

yātaṁ bhayena kṛtavarmayutaṁ punasta-
māhūya tadvinihitaṁ ca maṇiṁ prakāśya ।
tatraiva suvratadhare vinidhāya tuṣyaṁ

bhāmākucāntaraśayaḥ pavaneśa pāyāḥ ॥ 80-11